
SI AS 424 Deželna civilna bolnica v Ljubljani, 1819-1918 (Fond/zbirka)

Arhiv Republike Slovenije

Archive Plan Context

Context: SI AS Arhiv Republike Slovenije (Arhiv)
500 ZDRAVSTVO IN SOCIALNO VARSTVO (Skupina fondov)
510 Zdravstvo (Skupina fondov)
512 Zdravstvo na sekundarni ravni (Skupina fondov)
SI AS 424 Deželna civilna bolnica v Ljubljani, 1819-1918 (Fond/zbirka)

Elementi identifikacije

Signatura PE SI AS 424
Signatura PE AP SI AS 424
Prejšnje signature PE AS 424
Naslov PE Deželna civilna bolnica v Ljubljani
Čas nastanka PE 1819 - 1918
Količina PE 4 fascikli
501 knjiga
Obseg (tekoči metri) 57.00
Nivo popisa Fond/zbirka

Elementi izvora

Ime ustvarjalca AG Civilna bolnica v Ljubljani (1786-1849)
Deželna civilna bolnica v Ljubljani (1849-1918)

Historiat ustvarjalca Njeni začetki segajo v leto 1786, ko je avstrijski cesar Jožef II. namenil nekdanji avguštinski samostan na Ajdovščini za bolnico in ga dal v oskrbo usmiljenim bratom. Bolnica je povsem zaživela leta 1789, ko so končali adaptacijo samostana. Imela je 12 postelj: zamatke dermatološkega oddelka, kjer so zdravili zlasti sifilitične bolnike, kirurškega, za poškodovance in nujne primere ter medicinskega (danes internističnega) za bolnike s kroničnimi boleznimi dihal, z boleznimi srca in ožilja. Sestavni del bolnice je postala dve leti po ustanovitvi tudi blaznica. Že od leta 1787 je imela javno lekarno in vse od 1808 že kliniško šolo, takrat edino v slovenskem prostoru. Tu se je odvijal praktični del pouka mediko-kirurškega študija. Iz tega časa je omembe vreden znameniti dr. Matevž Gradisheg (prior Faust), ki je do prihoda Francozov bolnico tudi vodil. Za časa Francozov so poleg civilnih bolnikov zdravili zlasti francoske vojake. Leta 1811 je bolnica prešla v roke francoske vojaške uprave, posredno pa v roke mestne občine. Bolnico je vodila posebna komisija z baronom Codellijem na čelu. Vanjo so vključili še ustanove, ki so bile od 1789 v Meščanskem špitalu: umobolnico, porodnišnico, najdenišnico in hiralnico. Špital je zasedla francoska vojska. Bolnico je vodil protomedik dr. Jevnikar. Leta 1849 je bolnica prešla pod upravo kranjske deželne vlade. Oddelku za porodništvo se je leta 1870 pridružil ginekološki oddelek, ki ga je vpeljal Alojz Zalokar. Sredi osemdesetih so se v civilni deželni bolnici zdravili na dermatološkem, medicinskem, kirurškem, blazniškem in porodniškem oddelku, skupaj je bilo 4.337 oskrbovancev. Na Kranjskem je tedaj delovalo okoli 50 doktorjev medicine ter nekaj več kot deset kirurgov in ranocelnikov. Leta 1890 so ustanovili očesni oddelek. Z nastopom dr. Eda Šlajmerja, vodje kirurškega oddelka, je ljubljanska bolnišnica zaslovela kot prvovrstna ustanova. Razširil je obseg kirurških storitev in vpeljal nove operacijske metode. Bolnikom so od leta 1855 stregle sestre sv. Vincencija Pavelskega, ki so prišle v Ljubljano leta 1852. Po ljubljanskem potresu je v letih 1893 - 1895 kranjski deželni zbor zgradil s pomočjo ljubljanske mestne občine in Kranjske hranilnice nova bolniška poslopja na Zaloški cesti. Paviljoni, zgrajeni po francoskem vzoru, so bili tedaj priznani kot najbolj racionalna in varna gradnja. Možnost infekcije je bila precej majhna, saj so bili bolniški oddelki ločeni med seboj in od upravnih in gospodarskih poslopij. Prvi bolniki so se naselili vanje že oktobra 1895. Zgrajeni so bili za 568 postelj - to je za 10.000 bolnikov. Vodstvo bolnišnice je prevzel dr. Alojz Valenta, medicinski (interni) oddelek je vodil dr. Karel Bleiweis, kirurški dr. Edo Šlajmer, očesnega dr. Emil Bock, dermatovenerološkega dr. Vinko Gregorič. Leta 1918 je imela bolnica sedem oddelkov, en odsek in en zavod.

Historiat PE AS je prevzel gradivo od uprave Kliničnih bolnic v letih 1951, 1956, 1968 in 1971, leta 1976 od Ginekološke klinike, leta 1986 od Očesne klinike in 27. 10. 2004 od Kirurške klinike, Klinični oddelek za travmatologijo.

Elementi vsebine in ureditve

SI AS 424 Deželna civilna bolnica v Ljubljani, 1819-1918 (Fond/zbirka)

Arhiv Republike Slovenije

Vsebina PE evidenca neplačil bolnikov 1894-1919/ sprejemne knjige bolnikov 1906-1918/ indeksi bolnikov 1901-1919/ protokoli umrlih 1878-1900/ matične knjige bolnikov: dermatološkega oddelka 1872-1905, internega (medicinskega) 1819-1905, okulističnega 1890-1918, opazovalnega (umobolnice) 1819-1883, kirurškega 1891-1906/ ginekološki zapisniki 1837-1919/ porodni zapisniki 1816-1918/ delovodniki Deželne civilne bolnice 1824-1918/ indeksi k delovodnikom 1837-1919/ Kirurški oddelek Deželne civilne bolnice operacijski protokoli/

Elementi dostopnosti in uporabe

Jezik slovenski
nemški

Pripomočki za uporabo arhivski popis 2005 (Očesni oddelek)
arhivski popis 2006 (Kirurški oddelek)
arhivski popis 2006 (Interni oddelek)
arhivski popis 2006 (Dermatološki oddelek)
arhivski popis 2006 (Oddelek za porodništvo)
arhivski popis 2006 (Ginekološki oddelek)
arhivski popis 2007 (Uprava)

Elementi povezav

Objave arhivskega gradiva - Radics P., Zgodovina deželne civilne bolnice v Ljubljani, Ljubljana 1887 - Spominski zbornik Slovenije, Ljubljana 1939, str. 492 - 496
- Rijavec L., Spomini na ljubljanske bolnišnice, Klinični center Ljubljana, Ljubljana 1995 - Poslanstvo slovenskega zdravnika, Ljubljana 1965, zbornik razprav

Descriptors

Entries: Deželna civilna bolnica v Ljubljani (1786-1918) ([ARS] pravna oseba/korporativno telo\)

Use

End of term of protection: 12/31/1918
Required permission: ni omejitve
Physical Usability: na razpolago
Accessibility: javno dostopno

URL for this unit of description

URL: <http://arsq.gov.si/Query/detail.aspx?ID=23895>